

FETHİYE TİCARET VE SANAYİ ODASI
FETHİYE CHAMBER OF COMMERCE & INDUSTRY

FETHİYE TİCARET VE SANAYİ ODASI

HOLLANDA KRALLIĞI ÜLKE RAPORU

GİRİŞ

Hollanda ya da Hollanda Krallığı (Hollandaca: Koninkrijk der Nederlanden), çoğunluğu kuzeybatı Avrupa'da bulunan, bunun yanı sıra Karayipler 'de toprakları olan bir ülkedir. Hollanda anakarası, Artuba ve BES Adalarından oluşur.

Hollanda, kuzey ve batıda Kuzey Denizi, güneyde Belçika, doğuda ise Almanya ile komşudur. Ülke topraklarının çoğunluğu deniz seviyesinin altındadır. Hollanda, Belçika ve Lüksemburg ile birlikte Benelüks ülkelerinden bir tanesini oluşturur. Hollanda'nın Rotterdam kenti, Avrupa'nın en büyük limanlarından biridir. Ren, Maas ve Shede nehirlerinin deltasında kurulmuş olan Hollanda'nın 41,528 km²'lik yüzölçümünün 7,578 km²'lik kısmı (%18) su ve kanallardan oluşmaktadır. Coğrafi yapısı itibariyle düz bir araziye sahip olan ülke topraklarının yarısından çoğu deniz seviyesinin altında bulunmaktadır. Varlığını hidrolik mühendisliğine borçlu olan Hollanda topraklarının %20'si, "polder" adı verilen denizden kazanılmış topraklar olup, ülke topraklarının 2/3'si dünyanın en geniş kapsamlı su kontrol projeleri sayesinde su altında kalmaktan korunmaktadır. Ülkenin en yüksek noktası 321 m, en alçak noktası -6.7 m'dir (deniz seviyesinin altında). 16.7 milyonluk nüfusu ve km² başına düşen 402 kişi ile dünyanın en nüfus yoğun ülkelerinden birisidir.¹

Hollanda meşrutî monarşi ile yönetilen bir Avrupa ülkesidir. Hükümet kraliçe ve bakanlardan oluşmaktadır. Kraliçe devletin başıdır. Tarihi nedenlerden dolayı Lahey hükümet merkezi, Amsterdam ise başkenttir. Hollanda idari açıdan Drenthe, Flevoland, Friesland, Gelderland, Groningen, Limburg, Overijsel, Utrecht, Zeeland, Noord Brabant, Zuid Brabant, Noord Holland ve Zuid Holland olmak üzere 12 Eyaletten oluşmaktadır. Hollanda nüfus yoğunluğu fazla olan bir ülkedir. Ülke özellikle peynirleri, yel değirmenleri, bisikletleri, laleleri, Holstein adı verilen inekleri ve sosyal hakları ile tanınır.

Hollanda Avrupa Birliği, NATO, OECD üyesidir. Ayrıca Kyoto Sözleşmesi'ni imzalamıştır. Ülke Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne, Uluslararası Adalet Divanı'na Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne ve Europol'e ev sahipliği yapmaktadır.

¹ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	2
HOLLANDA ÜLKE KİMLİĞİ.....	4
1.0 GENEL	5
1.1 EKONOMİK DURUM.....	5
1.2 SEKTÖRLER.....	6
1.2.1 SANAYİ SEKTÖRÜ	6
1.2.2 TARIM SEKTÖRÜ.....	7
1.2.3 DOĞAL KAYNAKLAR, MADENCİLİK VE ENERJİ SEKTÖRÜ	8
1.2.4 ULAŞTIRMA SEKTÖRÜ	9
1.3 DIŞ TİCARET	9
2.0 TÜRKİYE İLE EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLERİN GELİŞİMİ	10
2.1 HOLLANDA-TÜRKİYE DIŞ TİCARET RAKAMLARI	10
2.2 İKİ ÜLKE ARASINDAKİ İŞBİRLİĞİ OLANAKLARI	11
3.0 TİCARİ İLİŞKİLERDE BİLİNMESİ GEREKEN KONULAR	12
3.1 İŞADAMLARI İÇİN PAZARA GİRİŞTE YARARLI BİLGİLER.....	12
3.2 TÜRKİYE’NİN HOLLANDA’DAKİ TEMSİLCİLİKLERİ.....	16
3.3 HOLLANDA’DA GERÇEKLEŞEN ÖNEMLİ FUARLAR.....	17
KAYNAKÇA.....	18

HOLANDA ÜLKE KİMLİĞİ

Resmi Adı	: Hollanda Krallığı
Yönetim Şekli	: Parlamenter sistem, Anayasal Monarşi
Kraliçe	: Beatrix
Başbakan	: Mark Rutte
Başkent	: Amsterdam
Dil	: Hollandaca
Yüzölçümü	: 41.528 km ²
Nüfus	: 16,7 Milyon (2011)
Nüfus Dağılımı²	: 0 - 14 Yaş: % 17 15 - 64 Yaş: % 67,40 65 yaş ve üstü: % 15,60
Nüfus Artış Oranı	: 0,48 %
Nüfus Yoğunluğu	: 402 / km ²
Para Birimi	: Avro
Döviz Kuru	: 1 Avro = 2,36 TL (Serbest Kur 02/2013)
Büyük Kentler	: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Maastricht, Delft
Etnik Gruplar	: % 88,6 Hollandalı, % 3 Alman, % 3 Asyalı, % 2,3 Türk
Saat Farkı	: + 1 GMT (-1 Türkiye)
Telefon Kodu	: + 31

² http://www.ipicture.de/daten/demographie_niederlande.html

1.0 GENEL

Hollanda, bir AB üyesi ülke olması yanında konumu ve ticaretin ağırlıklı olduğu ekonomik düzeninin bir sonucu olarak başta Almanya ve Belçika olmak üzere AB üyesi ülkelerle çok yakın ekonomik ve ticari ilişkiler içerisinde. AB bünyesinde entegrasyonun genişlemesi ve ilerletilmesi, gittikçe daha çok konunun AB düzeyinde karara bağlanması sonucunda AB'nin ekonomik ve ticari ilişkilerde önemi her geçen gün artmaktadır. Diğer taraftan, üretim faaliyetleri maliyetlerin düşük olduğu ülkelere, özellikle Çin ve diğer Asya ülkelerine kaydırılmakta, söz konusu ülkelerle ekonomik ve ticari ilişkiler hızla gelişmektedir.

1.1 Ekonomik Durum

Hollanda, dünyanın ve Avrupa'nın en büyük ekonomileri arasındadır. Ekonominin yaklaşık dörtte üçünü hizmetler sektörü, kalan dörtte birini imalat sanayi oluşturmaktadır. Dünya ticaretinde yaklaşık %3 paya sahip olan Hollanda'da, ekonomi dış ticarete önemli derecede bağımlıdır. Büyümeye en büyük katkıyı ihracat sağlamaktadır. İhracat/GSYİH oranı, 2009 yılında 5,4 iken 2011 yılında 6,3'e yükselmiştir. 2010 yılından itibaren 932 milyar Dolar üzerinde gerçekleşen dış ticaret hacmi, 2011 yılında 1 trilyon doları aşmıştır. Re-exporta dayalı dış ticaret yapısının sonucu olarak ihracat ithalatın üzerinde gerçekleşmekte ve böylece Hollanda devamlı dış ticaret fazlası vermektedir. Cari işlemler dengesinin de dış ticaret dengesine paralel şekilde fazla verdiği görülmektedir.

Hollanda, Avrupa'nın ana limanı ve lojistik merkezi konumundadır. Dış ticaretinin önemli bir bölümünü, Rotterdam limanı ve Amsterdam havalimanı gibi lojistik faaliyetlerinin en yoğun olduğu limanlar vasıtasıyla ABD ve Asya'dan yapılan ithalat oluşturmaktadır. Hollanda'nın ihracat ve ithalatının yarısından fazlası, gıda ürünleri ve kimyasal ürünler ile bilgisayarlar ve parçaları basta olmak üzere makinelerden oluşmaktadır. Bilgisayarlar gibi ithal edilen ürünlerin önemli bir bölümü çok az veya hiç bir işleme tabi tutulmadan diğer ülkelere ihraç edilmektedir (re-export). Bu durum, Hollanda'nın, Avrupa'nın en önemli ticaret ve dağıtım merkezi olma özelliğini yansıtmaktadır.

Hollanda'yı önemli kılan diğer önemli bir faktör, kimya, ileri teknolojik yenilikçi malzemeler, gıda, çiçekçilik, yaşam bilimleri, sağlık, su yönetimi ve denizcilik, AR-GE ve finansal hizmetler sektörlerinde şirketlerin ve araştırma kurumları kümelenmelerinin varlığıdır. Hollanda'nın ihracatı, GSMH'sının yaklaşık %60'ına tekabül etmesi nedeniyle, ülke global ekonomik dalgalanmalara karşı hassastır. Yukarıda bahsedilen re-export ticareti, toplam dış ticaretinin içinde oldukça büyük bir paya sahiptir. Bu nedenle, Hollanda'nın başlıca ithal ve ihraç ürünleri incelendiğinde, aynı ürünlerin hem ithalat hem de ihracatta başlıca ürünler arasında yer aldıkları ve değerlerinin ihracat lehine küçük farklarla birbirine yakın olduğu görülmektedir. Genellikle re-exporta konu olan mallar, ABD ve Asya'dan ithal edilmekte ve Avrupa ülkelerine gönderilmektedir.

Tablo 1 Hollanda'nın Temel Ekonomik Göstergeleri

	2009	2010	2011	2012a
GSYİH (milyar ABD \$)	796,8	780,7	840,4	802,1
Reel büyüme Oranı (%)	-3,9	1,6	1,2	0,4
Kişi başına GSYİH (\$) -PPT ³	42.914	41.077	42.166	43.338
Enflasyon (ortalama; % TÜFE)	1,0	0,9	2,4	2,5
İşsizlik Oranı (ortalama; %)	3,7	4,5	4,4	4,4
İhracat(FOB; milyar ABD \$)	431,5	492,6	530,6	570
İthalat (FOB; milyar ABD \$)	382,2	439,9	492,8	520
Döviz Kuru (€/ \$; yıl sonu)	1,43	1,34	1,30	1,26

Kaynak: International Monetary Fund; Economic Outlook (IMF)

1.2 Sektörler

1.2.1 Sanayi Sektörü

Hollanda'nın doğal gaz ve petrol dışında doğal kaynaklar bakımından fakir bir ülke olması nedeniyle ağır sanayi ürünleri geleneksel olarak Hollanda sanayi üretiminde önemli bir yer tutmaktadır. Doğal kaynaklar olarak Kuzey Denizindeki petrol ve ülkenin kuzeyindeki doğal gaz rezervleri sayılabilir. Doğal gaz üretiminde ABD, Kanada, Norveç ve Rusya'dan sonra önemli bir yer tutmaktadır. Doğal gaz üretiminin yarısına yakını ihraç edilmekle beraber toplam ihracatındaki payı %2 civarındadır.

Yeni teknoloji yaratarak birçok sektörde dünya liderliği yapmak, iş hacmi ve sermaye artışı sağlamak hükümet ve özel sektörün birinci hedefidir. Bu amaçla teknolojik buluşların sanayide kullanımının yaygınlaştırılabilmesi açısından çok önemli olan devlet, özel sektör ve üniversiteler arasında işbirliği sağlanmıştır. Bölgesel kalkınma planları açısından önem taşıyan bölgelerde çeşitli konularda ihtisaslaşmış teknoparklar oluşturulmakta ve o alanda çalışan firmaların faaliyetlerini bu teknoparklarda sürdürmesi hedeflenmektedir. Hollanda medikal teknoloji, çevre teknolojileri, enerji, yaşam bilimleri, gemi inşa ve bilişim teknolojileri üretiminde önemli bir paya sahiptir. Özellikle kimya ve gıda sanayinde olmak üzere Hollanda orijinli büyük çok uluslu şirketler ihracattan büyük pay almaktadır.

Hollanda sanayi çoğunlukla küçük ve orta boy şirketler ile az sayıda olan ancak piyasaları yönlendirecek kadar güçlü çokuluslu şirketlerden oluşmaktadır. İmalat sanayi üretimi 2011 yılında %2,4 artmıştır. Metal, makine-ekipman, elektrik ve elektronik, gıda, kimya ve petrol sanayi önemli sanayi sektörleridir. En önemli sanayi kolu gıdadır. Gıda sanayini kimya sanayi takip etmektedir. Üretim hacmi olarak iki sanayi kolu çok önemlidir: Kimya ve gıda işleme endüstrileri. Sanayideki istihdamın %10'unu kapsayan kimya sektörü en büyük ihracat sektörüdür.⁴ Dünyadaki en büyük

³ <http://www.tradingeconomics.com>

⁴ World Economic Outlook Database 2012

yirmi şirket arasında yer alan Shell Chemie, Akzo Nobel ve DSM'in Hollanda kimya sanayinde önemli yeri vardır.

Tablo 2: Hollanda'nın İhracat Verileri

G.T.İ.P. Kod	Ürün	Hollanda'nın İhracatı (1.000 \$)		
		2009	2010	2011
'84	Nükleer reaktörler, kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler	61.327.034	69.643.580	79.804.055
'27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damlatılmasından elde edilen ürünler	53.017.733	67.137.538	72.824.988
'85	Elektrikli makine ve cihazlar ve bunların aksam ve parçaları;	38.305.567	45.057.994	49.527.460
'39	Plastik ve mamulleri	17.310.141	20.200.788	24.980.717
'29	Organik kimyasal ürünleri	17.403.601	21.844.818	24.076.404

Kaynak: <http://www.trademapp.org>

Hollanda ürünlerine artan uluslararası talebin sonucu olarak, sanayi malları ihracatı 2011 yılında %14,5 artmıştır. 2010 ile karşılaştırıldığında 2011 yılında petrol ve petrol ürünleri ihracatı %8,5 oranla artmıştır. En büyük artışı ise %23,7 ile plastik ve plastik mamulleri göstermiştir. Organik kimyasal ürünleri ise 2011 yılında 24 milyar dolar Hollanda'nın ihracatına katkı sağlamıştır.

1.2.2 Tarım Sektörü

Tarımsal üretimin Hollanda ekonomisi açısından önemi İkinci Dünya Savaşından bu yana giderek azalmaktadır. Buna rağmen dünyanın önde gelen tarım ülkelerindedir. Hollanda alan olarak çok küçük olmakla birlikte Avrupa'nın en büyük ve ABD'den sonra dünyanın ikinci büyük tarım ürünleri ihracatçısıdır. Tarımsal üretimin yaklaşık %60'ı ihraç edilmektedir. Başta Aalsmeer olmak üzere bazı önemli uluslararası ticari tarımsal mezarlar Hollanda'da bulunmaktadır. Toplam alanın %69'u tarımsal üretime ayrılmıştır. Ancak nüfusun %5'den azı tarımda çalışmaktadır. Özellikle hayvancılık (besi ve süt), et ve yumurta sektörü üretimde %53 pay ile önde gelmektedir.

Tablo 3: Hollanda'nın Meyve İhracat Verileri

G.T.İ.P. Kod	Ürün	Hollanda'nın İhracatı (1.000 \$)		
		2009	2010	2011
'08.08	Elma, armut ve ayva (taze)	685.170	632.128	767.902
'08.06	Üzümler (taze veya kurutulmuş)	588.359	591.953	702.549
'08.10	Diğer meyveler (çilekler, böğürtlen, yaban mersini, kivi, nar)	448.008	520.317	681.230
'08.05	Turunçgiller (taze veya kurutulmuş)	403.105	418.614	565.031
Toplam	Yenilen meyveler ve yenilen sert kabuklu meyveler	3.666.320	3.801.082	4.660.658

Kaynak: <http://www.trademapp.org>

En önemli ihracat pazarları Almanya, Fransa ve İngiltere'dir. Hollanda genellikle çiçek soğanları ve peynirleri ile bilinmektedir. Ancak, Hollanda, çiçek, et ve et ürünleri, meyve ve sebze, bira, süt ürünleri, çikolata, nişasta türevleri ve tohum gibi ürünlerin hem önemli bir üreticisi hem de uluslararası ticaretçisi konumundadır. Hollanda, kesme çiçek ve soğanlarının üretiminde ve açık artırmasında, süt ürünleri, kakao ve mantar üretiminde dünyada birinci sırada gelmektedir. Genetik mühendislik, çapraz gübreleme, melezleme teknikleri konusunda çalışmalar yapılmaktadır. 1990'lı yıllarda bu yana hızla gelişen bir konu da organik üretimdir. Bu arada devlet tarafından alınan bir karar ile uygulamaya konulan 'Öncelikli Ekolojik Yapılanma' politikası çerçevesinde 2018 yılına kadar 150 bin hektar tarımsal alanın 'doğal alan' olarak ayrılması planlanmaktadır. Gerek bu karar, gerekse çevre mevzuatı hayvancılık sektöründeki üreticiler üzerinde de önemli baskı oluşturmakta olup çoğu işletme katma değeri daha yüksek olan ve çevre ile dost ormancılık sektörüne dönmüştür. Özellikle son yıllarda görülen çeşitli hayvan hastalıkları örn. Deli Dana Hastalığı, gıda maddelerinde görülen dioksin problemi ve genetik olarak modifiye edilen ürünler üzerine tartışmalar Hollanda Tarım Bakanlığını çevre, gıda güvenliği ve hayvan sağlığı konularında daha titiz davranmaya itmiştir.⁵

Tablo 4: Hollanda'nın Sebze İhracat Verileri

G.T.İ.P. Kod	Ürün	Hollanda'nın İhracatı (1.000 \$)		
		2009	2010	2011
'07.09	Diğer sebzeler (kuşkonmazlar, patlıcanlar, kerevizler, biberler, mantarlar, ıspanak, kabaklar, salatalık)	1.704.792	1.868.758	2.114.857
'07.02	Domates (taze ve soğutulmuş)	1.562.741	1.743.251	1.701.473
'07.01	Patates (taze ve soğutulmuş)	659.950	773.6921	1.059.878
'07.03	Soğanlar, şalotlar, sarımsaklar, pırasalar ve diğer soğanımsı sebzeler	507.572	763.481	796.167
Toplam	Yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular	5.939.267	6.779.205	7.461.511

Kaynak: <http://www.trademap.org>

1.2.3 Doğal Kaynaklar, Enerji ve Madencilik Sektörü

En önemli enerji kaynağı olan doğalgaz, toplam enerji üretiminin yaklaşık %89'unu ve tüketimin de yaklaşık %72'sini oluşturmaktadır. Üretilen doğalgazın yaklaşık %62'si tüketilmekte ve kalan kısmı ihraç edilmektedir. Almanya en önemli gaz alıcısı olup, onu Fransa, İtalya ve Belçika takip etmektedir. İthal edilen gazın en önemli satıcısı Norveç iken, Belçika, Almanya ve Rusya'nın ithalattaki payı büyümektedir. Toplam enerji tüketiminin yaklaşık %38'ini karşılayan ve üretimi talebi karşılamakta yetersiz kalan petrol ve petrol ürünleri, enerji ithalatında %85 civarında paya sahip olmakla birlikte, ithalatın %73'ü ihraç edilmektedir.⁶ Tüketimde üçüncü sırada yer alan taş kömürü ve linyit Hollanda'da üretimi bulunmadığından tamamen ithal edilmekte, ithal edilen kömürün yaklaşık %66'sı tüketilmekte ve kalanı ihraç edilmektedir.⁷ Elektrik enerjisi ihtiyacı da

⁵ <http://www.tripedio.de/integration/Land/Niederlande/248/Beschreibung/Informationen/>

⁶ Doing Business Netherland (2013),

büyük oranda ithalatla karşılanmakta, küçük miktarlardaki buhar ve biyolojik gazlardan elde edilen enerji ile nükleer enerji üretimi tamamen iç piyasada tüketilmektedir.⁸

Hollanda, topraklarında zengin doğalgaz rezervleri ve Kuzey Denizindeki petrol ve doğalgaz rezervlerine sahiptir. Ayrıca, rüzgar enerjisinden küçük çapta elektrik üretiminde yararlanılmaktadır. Bunların içerisinde en önemli kaynak doğalgazdır.⁹

1.2.4 Ulaştırma Sektörü

Hollanda'nın deniz kıyısında ve üç büyük ırmağın deltasında bulunması ülkeyi nakliye ve lojistik açısından önemli bir uluslararası ticaret ve dağıtım merkezi haline getirmektedir. Ülkede toplam 14 deniz limanı bulunmaktadır. Dünyanın en büyük 3., Avrupa'nın ise en büyük limanı olan Rotterdam limanı ve çevresindeki sanayi kompleksi, ileri otomasyon tekniği, depolama kapasitesinin genişliği ve elverişli coğrafi konumu, kara, deniz, demiryolu, boru hatları ve iç su yolları bağlantıları ile Avrupa pazarının en önemli taşıma, aktarma, işleme ve kargo dağıtım merkezi olarak faaliyet göstermektedir.

Avrupa'nın 1000 ton kapasiteli gemilerin geçebileceği iç su yollarının uzunluğu yaklaşık 22.000 km olup, bu iç su yollarının yaklaşık %10'u Hollanda toprakları içerisinde yer almaktadır. Hollanda'daki iç su yollarının uzunluğu yaklaşık 5000 km olup, bunun 3745 km'si kanallardan oluşmaktadır. Hollanda, Avrupa iç su yolları taşımacılığında %54 paya sahiptir. Amerika ve Asya firmalarının Avrupa Dağıtım Merkezlerinin %51'i Hollanda'dadır.

Amsterdam'da bulunan Schiphol Havalimanı Avrupa'da büyüklük açısından 4. sırada olup, Avrupa'daki havayolu yolcu trafiğinin %10'unu kargo trafiğinin ise %19'unu karşılamaktadır. Schiphol dışında 16 yerel havaalanı bulunmaktadır. Kargo taşımacılığında en büyük pay karayolu taşımacılığına aittir. Daha sonra, deniz taşımacılığı ve iç su yolları taşımacılığı önemli pay sahibidir. Demiryolu kargo taşımacılığında Hollanda nispeten zayıftır.¹⁰

1.3 Dış Ticaret

Hollanda'nın ekonomik büyümesinde ihracat en önemli itici güçtür. Tarih boyunca hem coğrafi konumunun sağladığı avantaj hem de doğal kaynaklarının kıtlığı nedeniyle dış ticarete olan bağımlılığını bir diğer avantaja dönüştürme becerisi, nüfus olarak küçük bir ülke olmasına rağmen Hollanda'nın dünyadaki ilk on ihracatçı ülke içinde yer almasını sağlamıştır. Hollanda, 2011 yılı verilerine göre dünya ihracatında %3 pay ile 7. sırada yer almaktadır. Dış ticaret dengesi her zaman ihracat lehinedir. Hollanda'nın ihracatında en büyük pazar %73.5 pay ile AB'dir. ABD %4.4'lik pay ile ikinci sıradadır, ancak ABD pazarı giderek önemi artmaktadır. AB içindeki en büyük alıcı ise Almanya, ikinci üçüncü sırada Belçika ve Fransa gelmektedir. İhraç edilen ürünler içinde makineler, taşıt araçları ve imalat sanayi ürünleri başta olmak üzere sermaye malları en büyük gruptur. İhracatın

⁵ World Economic Forum (2013)

⁹ Ministry of Housing, Spacial Planning and the Environment

¹⁰ <http://www.traveling-world.de/113c126/Niederlande/Politik-und-Wirtschaft/>

bileşiminde çok önemli bir yeri olan hizmetler sektöründe özellikle ulaştırma, haberleşme, bilgisayar ve enformasyon hizmetleri ve ticari hizmetler önemli paya sahiptir.

Dünyanın en önemli re-export ülkesi olan Hollanda'nın ihracatı içinde re-export payı yaklaşık %41 civarındadır ve uzun bir dönemdir re-exportun büyüme hızı ihracatın büyüme hızından daha fazla gerçekleşmektedir. Bu nokta, Hollanda'nın üzerinden yapılan ticaretin önemini ve ülkenin dağıtımında oynadığı kilit rolü göstermektedir.¹¹

Dış Ticaretin Dağılımı- 1.000 Dolar (2011)

İHRACAT	Tutar	%	İTHALAT	Tutar	%
1. Almanya	123.681.983	23,9	1. Almanya	83.843.130	17
2. Belçika	62.805.059	11,8	2. Belçika	49.988.064	10,1
3. Fransa	43.316.014	8,7	3. Çin	42.497.105	8,6
4. Büyük Britanya	41.892.833	7,9	4. Büyük Britanya	32.335.913	6,6
16. Türkiye	6.401.814	1,2	30. Türkiye	2.783.162	0,6

Kaynak: ITC (Uluslararası Ticaret Merkezi)

Hollanda'nın 2011 yılı ihracatına bakıldığında zaman, komşusu Almanya'ya ihracat 123,77 milyar dolar değer ve toplamda % 23,9 oranı ile birinci sırada yer almaktadır. Almanya'nın ardından yine komşusu olan Belçika 62,8 milyar dolar ve % 11,8'lik payı ile ikinci sırada gelmektedir. Türkiye ise 6,4 milyar dolar değeri ve toplam ihracat içinde % 1,2'lik payı ile 16. sırada yer almaktadır.

Hollanda'nın 2011 yılı ithalatında ise yine Almanya 83,8 milyar dolar değeri ile ilk sırada yer almaktadır. Almanya'nın toplam payı ise % 17'dir. İkinci sırada ihracatta olduğu gibi yine Belçika 50 milyar dolar değeri ile yer alırken toplam ithalatta % 10,1 paya sahiptir. Türkiye ise 2,7 milyar dolar ile 30. sırada yer alırken toplam ihracatı içindeki payı % 0,6'dır.

2.0 TÜRKİYE İLE EKONOMİK VE TİCARİ İLİSKİLERİN GELİŞİMİ

2.1 Hollanda-Türkiye Dış Ticaret Rakamları

Hollanda'nın Türkiye ile Dış Ticareti - 1.000 \$ (2011)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2009	4.858.704	1.906.813	6.765.517	+ 2.951.891
2010	5.951.135	2.140.282	8.091.417	+ 3.810.853
2011	6.401.814	2.783.162	9.184.976	+ 3.618.652

Kaynak: ITC (Uluslararası Ticaret Merkezi)

2011 yılında Hollanda'nın Türkiye'ye ihracatında önem arz eden başlıca ürün grupları, makine sanayisi ürünleri (% 18,7), demir ve çelik ürünleri (% 14,1), elektrik ve elektronik ekipmanları (% 10,1), plastik ve plastik mamulleridir (% 8,4) ve motorlu kara taşıtları (% 7,4).

¹¹ <http://www.cbs.nl/en-GB/menu/themas/dossiers/globalisering/publicaties/artikelen/archief/2012/2012-3561-wm.htm>

Hollanda'nın Türkiye'den 2011 yılında gerçekleştirdiği ithalatta örme giyim eşyası/aksesuarı (% 15,3) başta olmak üzere örülmemiş giyim eşyası/aksesuarı (% 13,2), makine ve mekanik cihazlar, elektrik malzemeleri ve parçaları (% 9,5), demir ve çelik ürünleri (% 5,8) ve hazır giyim eşyaları (%5,4) önemli yer tutmaktadır.

2.2. İki Ülke Arasındaki İş Birliği Olanakları

Türklerle Hollandalılar arasındaki ticari ilişkilerin geçmişi 400 yıl öncesine dayanır. “Kaptan Paşa” (donanma başkomutanı) tarafından çağrılan ilk Hollanda elçisi, 1612 yılında İstanbul'a gelmiştir. Osmanlı-Hollanda ilişkilerinde başlıca konu ticarettir. Önceleri Hollandalı tüccarlar tarafından satın alınan başlıca ürünler Suriye ve İran'dan ipek, Asya'dan da baharat olmuştur. 17. yy.'da Türkiye, Hollanda'ya angora yünü ve pamuk ihraç etmeye başlamış, Hollanda da buna karşılık İzmir ve İstanbul'a pamuklu ve yünlü kumaş göndermiştir. 19. yy.'da tütün, Türkiye'den Hollanda'ya ihraç edilen en önemli tarım ürünü olmuştur. Çağdaş Türkiye ile Hollanda arasındaki ticari ilişkilerin güçlendirilmesi için 1934'de Türk-Hollanda Derneği kurulmuştur. Kuruluş anlaşması her iki ülkenin devlet başkanları, Cumhurbaşkanı Atatürk ve kraliçe Wilhelmina tarafından imzalanmıştır. Bu olaydan önce 1930'da Hollanda'nın çokuluslu şirketi Philips, Türk Philips Ltd. olarak Türkiye'de etkinlik göstermeye başlamıştır. İkinci Dünya Savaşından sonraki ilk dönemde iki ülke arasındaki ticaret hacmi düşük bir düzeyde kalmıştır. Ancak 1950'lerde Philips'ten sonra İngiliz-Hollanda şirketi Unilever, Türkiye'de şube açan ve üretime başlayan ilk uluslararası şirketlerden biri olmuştur. Türk ekonomisinin 1980'li yılların başında dışa açılmasından sonra ikili ticaret artış göstermiştir. Sonuncusu 1993'te yapılan “karma komisyon”lardaki geleneksel hükümetler arası ticaret görüşmelerinin yerini, her iki ülkenin özel sektörünün temsil edildiği Türk-Hollanda İş Konseyi tarafından yapılan danışma toplantıları almıştır. 1996 yılında Avrupa Topluluğu ve Türkiye arasında imzalanan GB anlaşması, sanayi ürünlerine uygulanan vergileri kaldırarak iki ülke arasındaki ticareti artırmıştır.¹²

Hollanda, Türkiye'nin dış ticaretinde her zaman ilk on ülke arasında yer almıştır; 2011 yılı verilerine göre ithalatımızda 30'uncu, ihracatımızda 16'inci sıradadır. Ancak dış ticaret dengesi sürekli olarak Hollanda'nın lehine bir seyir izlemektedir. Türkiye ise, Hollanda'nın dış ticaretinde önemli bir paya sahip değildir. 2011 yılı verilerine göre Türkiye, Hollanda'nın toplam 530,5 milyar \$ olan ihracatında % 1,2 ve toplam 492,8 milyar \$ olan ithalatında %0,6'lık paya sahiptir.¹³

Hollanda'ya ihracatımızda ilk sırada yer alan tekstil ve hazır giyim içinde öncelikle örme ve örülmemiş giyim eşyası, aksesuar (pamuklu tişört, fanila, kazak, süveter, hırka, yelek, takım elbiseler, gömlek, bluz, iç çamaşırı, gecelik) ile mensucattan mamul diğer eşyalar ile pamuk ve dokumaya elverişli suni ve sentetik lifler ile ambalaj malzemesi olarak kullanılan çuval ve torbalar gelmektedir. Bu grup içinde yer alan ev tekstil ürünleri (yatak takımları ve örtüleri, masa örtüleri, pamuklu mutfak bezleri ve havlular) de önemlidir. İkinci grupta yer alan meyve ve sebzelerde önce,

¹² “Hollanda ile Ticaret” isimli yayın. Hollanda'nın Ankara Büyükelçiliği, Ekonomi ve Ticaret Bölümü

¹³ ITC (Uluslararası Ticaret Merkezi)

geleneksel ihraç ürünlerimizden kurutulmuş meyveler (kuru üzüm, kuru kayısı, kuru incir ve iç fındık) ve sebzelerden biber (dolmalık ve sivri) önemli ihraç kalemleridir.

Diğer ihracat potansiyeli bulunan kalemler:¹⁴

Demir çelik ve ürünleri:

Alaşımız çelikten beton takviyesinde kullanılan filmaşın, alaşımli çelikten sıcak haddeli çekilmiş çubuklar, alaşımli çelik yarı mamuller, demir-çelik çubuklar. Demir çelikten ev işlerinde kullanılan eşya ve aksam, elektriksiz demir çelik radyatör.

Konserve meyve sebze: ,

İşlenmiş (kavrulmuş, kıyılmış, dilinmiş, beyazlatılmış) fındığın yanı sıra, turşu, zeytin, elma suyu.

Elektrikli makine ve cihazlar:

Renkli televizyon alıcıları ana kalemi oluşturmaktadır. Bunu alarmlar, elektrikli radyatörler, evde kullanılan ızgara ve kızartma cihazları ve diğer elektrikli ev araçları izlemektedir.

Makineler ve parçaları:

Otomatik bilgi işlem makineleri üniteleri özellikle bellek birimleri, giriş çıkış birimleri, ev tipi bulaşık makineleri.

Cam ve porselen:

Porselen sıhhi tesisat, porselen mutfak eşyası, cam-seramik sofrası ve mutfak eşyası.

Mobilya:

Ofis mobilyası, yatak ve kanepeler.

3.0 TİCARİ İLİŞKİLERDE BİLİNMESİ GEREKEN KONULAR

3.1 İşadamları İçin Pazara Girişte Yararlı Bilgiler

- **Yaş Meyve Sebze Sektörüne giriş için önemli bilgiler**

1. Hollanda'da sebzelerin % 81'i, meyvelerin % 69'u süper marketlerde, geriye kalan kısmı manavlarda, pazarlarda ve diğer satış noktalarında satılmaktadır. Perakende gıda satışlarının %66'sı beş büyük perakende zincirinin elindedir.¹⁵

- Superunie (Dirk van den Broek, Plus, Jumbo, Coop and Spar and others,% 30);
- Ahold (Albert Heijn, market share of %30) – www.ahold.com;
- Schuitema (C1000, % 14 – www.schuitema.nl)
- Aldi (%9) – www.aldi.nl;
- Super de Boer (% 7) – www.superdeboernv.nl.

¹⁴ http://www.trademap.org/Product_SelProductCountry_Graph.aspx (Netherlands)

¹⁵ http://www.foodholland.nl/cijfers/cijf_supermarkten.html

Eğilimler:

Etnik satış noktaları, helal ürün satış noktaları artıyor. Manavlar markalı sebze meyve, meze satan dükkanlara dönüşüyor. Tren, benzin istasyonlarında, her daim açık dükkanlarda, doğranmış ve paketlenmiş sebze meyve satışları artıyor. Okul ve üniversitelerde bulunan meyve satış makinelerinin, spor merkezlerinde, istasyonlarda, kantinlerde de yaygınlaşacağı tahmin edilmektedir.

Fiyatlar:

Fiyatlar ve kar marjları, ürüne, dağıtım kanalına, arz ve talep durumuna göre değişmekte ve fiyat dalgalanmaları olmaktadır.

Hollanda pazarındaki fiyatlar için kaynaklar:

- Freshplaza, www.freshplaza.com - 'PriceWatch' üzerine tıklanıldığında ithal ve ihraç fiyatlarına ulaşmak mümkün.
- www.agribusinessonline.com - 'market prices', üzerine tıklanıldığında 'Avrupa' ve 'Rotterdam' daki fiyatlara ulaşılabilir.
- www.agriholland.nl/marktprijzen/home.html (Hollandaca), 'Tuinbouw' ve 'Groentenprijzen') üzerine tıklayın.
- <http://www.weekbladgroentenenfruit.nl/marktinformatie> (Hollandaca).

2. İthalatçı firmalar tarafından istenebilecek diğer gereklilikler:

Çevre ile ilgili uygulamalar:

- GLOBALGAP'a uygunluk (Dole, Fyffes, Del Monte tarafından istenir.)
- Menşei ülkedeki çevre yasalarının uygunluk (Dole gibi birçok büyük firma tarafından istenir.)
- Çevreye zarar vermeden üretilmiş taze sebze ve meyveler (Örnek: Çikita muzları AB'de Rainforest Alliance standard sertifikası ile pazarlanmaktadır)

Sosyal uygulamalar:

Bazı firmalar ILO (Uluslar arası Çalışma Örgütü) prensiplerine uygun çalışan işletmelerden ürün satın almaktadırlar.

3. Gümrük vergileri ve kotalar

Giriş fiyatı uygulaması var:

http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en&redirectionDate=20101221

Antalya İhracatçı Birlikleri web sitesinde domates, hıyar, enginar, kabak, narenciye çeşitleri, elma ve armut için AB asgari giriş fiyatları yayımlanıyor (www.aib.gov.tr/html/abgirisfiyat.asp). Hollanda'da yağ sebze ve meyvelere uygulanan KDV %6 dır.

• Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Hollandalılar planlı ve çok önceden belirlenmiş programları dahilinde çalışmalarını ile bilinmektedir. Bu nedenle de randevuları çok önceden, hatta aylar öncesinden almak ve randevu saatlerine uymak önem taşımaktadır. Birkaç gün öncesinden, hatta birkaç hafta öncesinden bir firma ya da kuruluşun

randevu almak pek mümkün değildir. Bunun nedenlerinden birisi, yukarıda da belirtildiği gibi, Hollandalıların iş etiği ve kültürel özellikleri sonucu, bu konuda yayınlanan kitaplarda da belirtildiği üzere, planlı ve organize bir şekilde çalışma özellikleri olduğu bilinmektedir.

Hollanda'daki işyeri ve diğer kurumlarda iş bölümü tanımı detaylı bir şekilde yapılmış olup, firma ya da kurum içinde ilgili kişi hastalık ya da tatil nedeniyle ofiste olmadığı takdirde, kendisi dönene kadar ya da eğer varsa yerine bakacak kişiye ulaşana kadar epeyce vakit geçmektedir. Ayrıca, Hollanda iş yasalarına göre çalışanların hakları çok iyi güvence altına alınmış olup, hastalık veya diğer nedenlerle, çalışanların, haftalara, hatta aylara ulaşan izinler almaları sık karşılaşılan bir durumdur. Bu da, bir iş konusunda daha önce görüşülen bir kişiye ertesi gün veya uzun bir süre ulaşamamak ve işlerin aksaması anlamına gelmektedir.

Hollanda'nın AB ülkeleri içerisinde yaklaşık %40'lık bir oranla partime çalışan kişi sayısının en fazla olduğu ülke olması ve bu nedenle, bir iş konusunda görüşülmüş bir kişiye haftanın bir veya iki günü, ayrıca izin de almışsa üç veya daha fazla gün ulaşamaması anlamına gelmektedir. Tüm bu nedenlerden dolayı, bazen bir firma ya da kuruluştan randevu alabilmek, haftalarca sürebilmektedir. Çalışanların tatile çıkmaları, genelde Mayıs'ta başlayıp, Eylül ayı ortasına kadar sürmektedir. En fazla tatil yapılan aylar olan, Temmuz -Ağustos ayları arasında hem firmalarda hem de resmi kurumlarda çok az kişiye ulaşma imkanı vardır. Kasım ve Aralık ayları da, çalışanların, Noel ve yılbaşı tatilleri ile kendi izin günlerini birleştirip birkaç haftalık tatillere çıkma alışkanlıkları nedeniyle, randevu ayarlamak için çok uygun aylar değildir.

Hollandalılar iş görüşmeleri esnasında, çok fazla diğer konularda sohbet etme alışkanlığında olmayıp, doğrudan iş görüşmesine başlama eğiliminde olmaları, çok açık konuşmaları gibi özellikleri ile de bilinmektedirler. Sosyal statü ve maddi olanaklara ilişkin abartılı ve gösterişçi davranışlardan hoşlanmayıp, statü göstergesi her türlü davranıştan kendileri de kaçınmaktadır.

Hollandalıların, iş yapma kültürü konusunda daha fazla bilgiye aşağıdaki linkte bulunan, 'Business Negotiator -Netherlands' isimli pdf formatındaki dosyadan ulaşılabilir:

<http://www.hollandtrade.com/business-information/rules-and-regulations/business-behaviour-and-travel/>

Hollandalı firmalarla, çok iyi bir şekilde gözden geçirilerek imzalanmış yazılı sözleşmeler dahilinde ticaret yapmak; gerekirse bu konuda uzmanlaşmış danışmanlık firmalarından hizmet almak, ileride karşılaşılabilecek maddi kayıpların önüne geçecektir. Hollandalı bir firma ile yapılacak bir ihracat veya ithalat sözleşmesi sadece dayalı olduğu hukuki sistemi belirtmekle kalmayıp, aynı zamanda bir tahkim hükmü de içermelidir. Uluslararası Ticaret Odası ve ulusal ticaret odaları, bu tür tahkim kolaylıkları sağlamaktadır. Bunun dışında Hollanda'da bağımsız tahkim hizmetleri sunan, Hollanda Tahkim Kuruluşu 'NAI' bulunmaktadır. Uluslararası alım satım sözleşmelerinde kullanılmak üzere önerilen bir madde şu şekilde olabilir: 'İşbu sözleşme veya bundan kaynaklanan başka sözleşmelerle ilgili bütün ihtilaflar, İstanbul Ticaret Odası Tahkim Kuruluşu veya Hollanda Tahkim Kuruluşu (NAI) kurallarına uygun olarak tahkim yoluyla kesin olarak çözümlenecektir.'

- **Pasaport ve Vize İşlemleri¹⁶**

Hollanda'ya iş nedeniyle gelecek olan işadamlarımızın, Ankara'daki Hollanda Büyükelçiliği ya da İstanbul'daki Hollanda Konsoloslukuna başvurarak, ticari vize almaları gerekmektedir. 2006 yılından beri vize konusunda randevu başvuruları, bu konuda Hollanda Büyükelçiliği adına çalışan özel bir şirkete yapılmaktadır. Bu firma ile yapılan telefon görüşmesi ile alınan randevuyu takiben, Hollanda Büyükelçiliği ya da Hollanda Konsoloslukuna gidilerek vize başvurusu yapılmalıdır. Ticari vize alımı konusunda gerekli belgeler arasında, Hollandalı firmadan alınacak bir davet yazısı da talep edilmektedir.

Türk işadamları vize alımı konusunda pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Bunların başında, vize işlemlerinin uzun zaman alması ve istenen belgelerin çokluğu; vize verilmeme nedeninin yazılı ya da sözlü olarak kendilerine bildirilmemesi gelmektedir. Diğerleri arasında, daha önce vize alınmış olmasına karşın, daha sonra yapılan bir başvuruda vize verilmemesi, grup halinde fuara katılan aynı şirket çalışanlarının bazılarının vize verilmemesi, kısa süreli vize verilmesi gibi sorunlar bulunmaktadır.

Diğer taraftan, az sayıda firma için geçerli olmasına karşın, olsa ticari vize alımının kolaylaştırılması amacıyla Hollanda Hükümeti tarafından 2008 yılında, 'Turuncu Halı' isimli bir uygulama başlatılmıştır. Bu uygulamadan yararlanabilecek olan kuruluş ve şirketler şunlardır: Hollanda menşeli kuruluş ya da şirketlerin şubeleri; Hollanda'daki bir kuruluş ya da şirketin kurucuları; Hollanda menşeli bir kuruluş ya da şirket ile en az iki yıl süreli işbirliği anlaşması olan Türk kuruluş ya da şirketleri ile Hollanda menşeli kuruluş ya da şirketler ile son iki yıl içinde gerçekleştirilen işbirliğini belgeleyen Türk kuruluş ya da şirketleri.

Turuncu Halı Uygulaması kapsamında vize müracaatı için gerekli belgeler de şunlardır:

- Şirket antetli kağıdı kullanılmış bir başvuru yazısı,
- Şirket hakkında genel bilgi;
- Seyahat esnasında yapılacak yol, konaklama ve diğer tüm masrafları şirketin üstlendiğini belirten bir teminat yazısı
- Şirketin uygunluk kriterlerini sağladığına dair belge;
- Ticaret sicil belgesi kaydı
- Seyahat edecek olan şirket çalışanlarının listesi
- Niyet mektubunu imzalama yetkisine sahip kişinin imza örneği ile üzerinde yetkili kişinin imzasının bulunduğu, kişiye ait pasaport ya da kimlik kartının fotokopisi (Örnek imzanın altı ayda bir güncellenmesi gerekmektedir).

Turuncu Halı Uygulamasının işadamlarımıza sağladığı kolaylıklar şu şekilde sıralanabilir: Hollanda'ya sıklıkla seyahat eden kişilerin, Büyükelçilik ya da Konsolosluka şahsen başvurma zorunluluğunu kaldırmak; vize başvurusu gereği daha az belge istenmesi; vize başvurusu ve gerekli belgelerin posta yoluyla iletilebilmesi; Hollanda'ya sık seyahat eden kişilere daha uzun süreli (beş yıla kadar) ve çok girişli vize verilmesi.

¹⁶ İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi

Başvuru kabul edildiği takdirde, Hollanda'ya seyahat edecek olan şirket çalışanlarının, vize başvuru formu; bir adet fotoğraf; şirketten alacakları niyet mektubu ve sigorta başlangıç belgesini Hollandalı yetkililere vermeleri ve vize ücretini yatırmaları gereklidir. Şirket, niyet mektuplarında, vizenin talebi için tercih edilen süre ile talebin gerekçesini belirtmelidir. Vize, başvuru sahibinin pasaportunun geçerlilik süresi ile önceki vize başvurularının sonucu dikkate alınarak en fazla beş yıla kadar verilmektedir.

- **Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri**

Genelde resmi iş yerlerinde mesai süresi 09.00-12.00 ve 13.00-17.00 arasındır. Bankaların çoğu hafta içi 09.00-17.00 arası çalışmaktadır. Pazartesi günleri saat 10.00'da hatta 13.00'de açılan bankalar da vardır. Cumartesi günleri ise saat 10.00'dan 13.00'e veya 14.00'e kadar mesai yapan bankalar da bulunabilir.

Hollanda'da mağazaların çalışma saatleri şehirden şehre bazı farklılıklar göstermekle birlikte genelde hafta içi 9.00-17.00 arasındır. Pazartesi günleri çoğu mağaza saat 13.00'de açılmaktadır. Şehirlere göre akşam geç saatlere kadar alışveriş yapılabilecek günler, Perşembe veya Cuma günü olup, mağazalar haftada bir gün saat 21.00'e kadar açık kalmaktadır. Büyük şehirlerdeki mağazalar Pazar günleri de genellikle 12.00-18.00 arası açıktır. Küçük yerleşim yerlerinde ise sadece her ayın ilk Pazar günü alışveriş merkezleri açıktır.

Büyük süpermarketler, alışveriş akşamları hariç, hafta içi her akşam 20.00'ye kadar açıktır. Kalabalık bölgelerdeki süpermarketler Pazar günleri de açıktır.

Resmi Tatil Günleri

- 01 Ocak: Yılbaşı
- 10 Nisan: Kutsal Cuma (Good Friday)
- 12-13 Nisan: Paskalya (Easter)
- 30 Nisan: Kraliçe'nin Doğum Günü
- 21 Mayıs: Dini Bayram (Ascension Day)
- 31 Mayıs: Dini Bayram (Whit Sunday)
- 01 Haziran :Dini Bayram (Whit Monday)
- 25-26 Aralık: Noel (Christmas)

3.2 Türkiye'nin Hollanda'daki Temsilcilikleri

- **T.C Rotterdam Başkonsolosluğu**
Westblaak 2, 3012 KK / Rotterdam
Tel: +31 (0)10 201 2000; Faks: +31 (0)10 201 2050
E-Posta: rotterdam@turkishconsulate.nl
Görev Bölgesi: Noord Holland, Zuid Holland, Zeeland, Noord Brabant ve Limburg
- **T.C. Deventer Başkonsolosluğu**
Keizerstraat 8, 7411 HG / Deventer
Tel: +31 (0)570 688 650; Faks +31 (0)570 619 554
E-Posta: deventer@turkishconsulate.nl

Görev Bölgesi: Overijssel, Gelderland, Utrecht, Groningen, Drenthe, Friesland ve Flevoland

- **T.C. Lahey Büyükelçiliği**
Jan Evertstraat 15, 2514 BS The Hague
Tel: +31 (0)70 302 3100, Faks: +31(0)70 361 7969
E-Posta: embassy.thehague@mfa.gov.tr

3.4 Hollanda'da Gerçekleşen Önemli Fuarlar

- **Elektrotechniek (Utrecht - Ekim/Her Yıl)**
Elektronik
Web Sitesi : <http://www.vnuexhibitions.com>
- **Europort (former Europort Maritime) - Europort Maritime Maritime and inland shipping exhibition (Rotterdam - Kasım/Her Yıl)**
Gemi ve Ekipmanları
Web Sitesi : <http://www.ahoy.nl>
- **FESPA Digital Printing Europe-Screen Printing and Large Format Digital Imaging Technologies Exhibition (Amsterdam - Mayıs/Her Yıl)**
Elektronik
Web Sitesi : <http://www.fespa.com>
- **IBC - Int. Broadcasting Convention (Amsterdam - Ekim/Her Yıl)**
Yayın, Görüntü ve Televizyon Teknolojileri
Web Sitesi : <http://www.ibc.org>
- **ISE Integrated Systems Europe (Amsterdam - Şubat/Her Yıl)**
Bilgisayar ve Görüntüleme Teknolojileri
Web Sitesi : <http://www.iseurope.org>
- **International Horti Fair (Amsterdam - Ekim/Her Yıl)**
Tarım, Ormancılık, Bahçecilik, Bağcılık, Balıkçılık ve Hayvan Yetiştiriciliği, Kesme çiçek
Web Sitesi : <http://www.hortifair.nl>
- **METS - Marine Equipment Trade Show (Amsterdam - Kasım/Her Yıl)**
Yat ve Aksesuarları Teknolojileri
Web Sitesi : <http://http://www.metstrade.com>
- **MODEFABRIEK (Amsterdam - Kasım/Her Yıl)**
Moda
Web Sitesi : <http://www.modefabriek.nl/>

KAYNAKÇA

- Dış Ticaret Birliği (www.disticaretbirligi.org)
- Dış Ticaret Müsteşarlığı, Bilgi İşlem Merkezi Verileri <http://bilgi.dtm.gov.tr>
- Dış Ticaret Müsteşarlığı, Anlaşmalar Genel Müdürlüğü
- Economist Intelligence Unit
- International Trade Center (ITC) TradeMap Veritabanı www.trademap.net
- Hollanda Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Raporları ve Kurum Adres Listesi
- Tradepartners www.tradepartners.gov.uk
- Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, www.deik.org.tr
- Tradepartners İnternet Site, www.tradepartners.gov.uk
- Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Veri Bankası (<http://comtrade.un.org/db>)
- İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi
- www.invest.nl
- CIA Factbook
- www.wikipedia.com
- Fruitmasters Group, www.fruitmasters.nl
- OECD Economic Surveys, Netherlands
- EVD-Hollanda Dış Ticaret Kuruluşu'nun web sitesi, www.hollandtrade.com
- CBS-Hollanda İstatistik Bürosunun web sitesi, www.cbs.nl
- Market Analysis and Research, International Trade Centre (ITC)